

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ-ΚΕΦ. ΙΑ΄-ΙΒ΄
Θέμα: ο μύθος του Πρωταγόρα και το επιμύθιο

Στάδια εξέλιξης του ανθρώπου

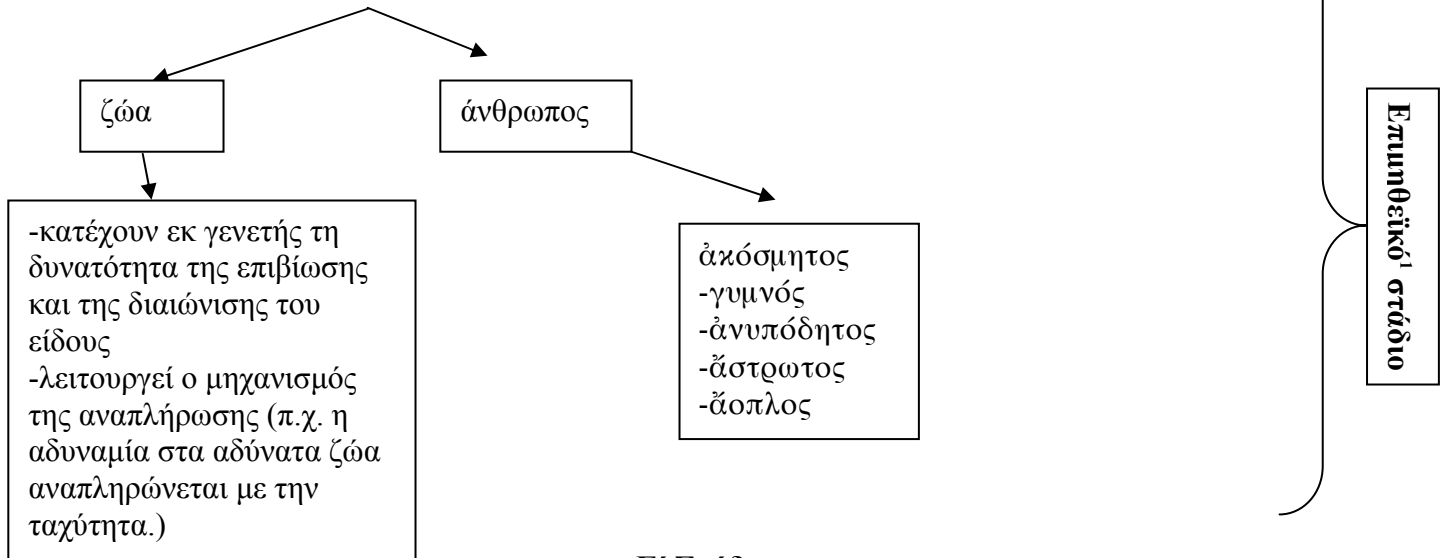
Α΄ Στάδιο

Απουσία θνητών ειδών

ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν

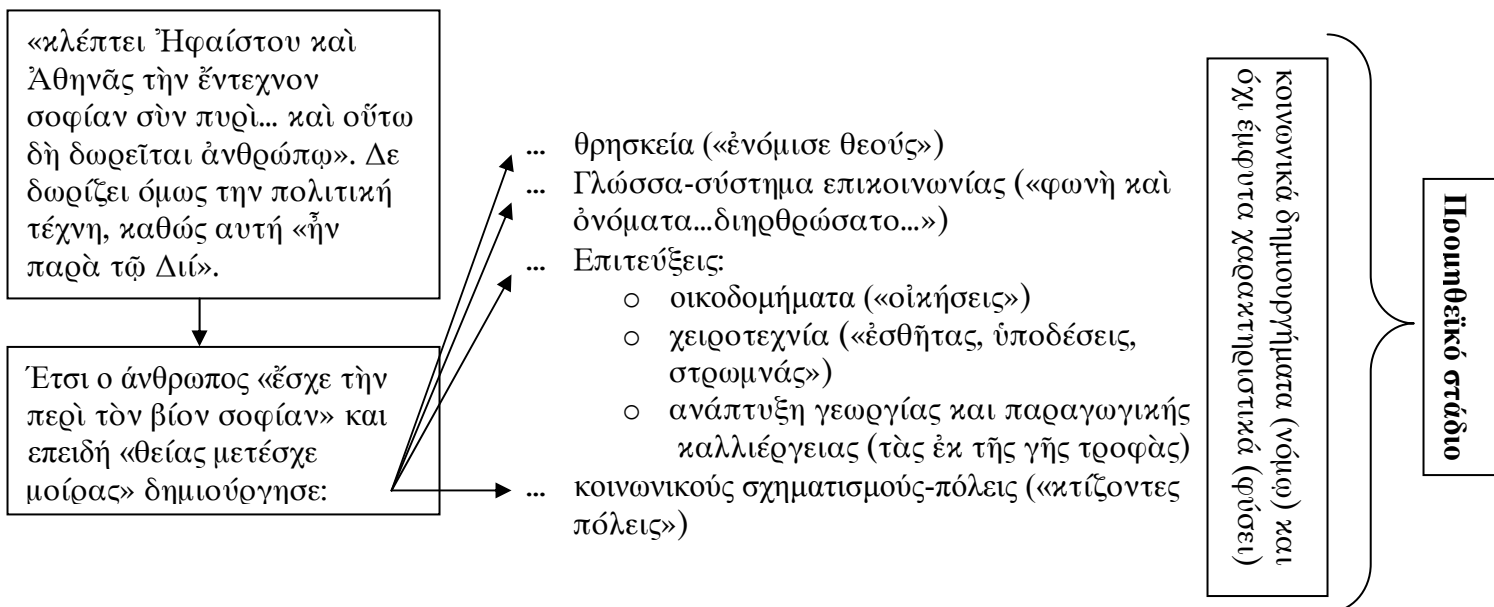
Β΄ Στάδιο

Γένεση θνητών ειδών και η ενίσχυσή τους με στοιχεία που τους βοηθούν στην επιβίωση

Γ΄ Στάδιο

Επέμβαση Προμηθεά²-Δημιουργία τεχνικού πολιτισμού

¹Επιμηθεάς<ἐπί+μήδομαι(σκέφτομαι)=ο απρονόητος, ὁ πάντων ἐνδεής, ὁ ἀπειρος.

²Προμηθεάς<πρό+μήδομαι= ὁ προνοητικὸς, ὁ φιλόανθρωπος.

Χάρη στα δώρα του Προμηθέα ο άνθρωπος κατάφερε:

1. Να κάνει σπουδαίες ανακαλύψεις.
2. Να αποφύγει τον αλληλοσπαραγμό.
3. Να επιβληθεί στη φύση.
4. Να διαφοροποιηθεί από τα ζώα και να δημιουργήσει θεμελιώδεις μορφές πολιτισμού.

Τα δώρα του Προμηθέα ήταν **ανεπαρκή** στο να βοηθήσουν τον άνθρωπο να υψωθεί στις υπέρτερες δυνάμεις που συντηρούν και προάγουν την πολιτεία και τους κοινωνικούς θεσμούς.

Δ' Στάδιο

Επέμβαση Δία-Δημιουργία πνευματικού πολιτισμού

Με τη βοήθεια του Ερμή «νέμει» στους ανθρώπους την «αϊδῶ καὶ τὴν δίκην»

Παραπλήσιες ηθικές ποιότητες. Η **δίκη** είναι η έμφυτη αντίληψη για το δίκαιο, το αίσθημα δικαιοσύνης, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των συνανθρώπων μας, ενώ η **αϊδῶς** δηλώνει το αίσθημα ντροπής, σεβασμού, τις ηθικές αναστολές που αισθάνεται το άτομο μήπως προσκρούσει στον ηθικό κώδικα του κοινωνικού περιβάλλοντος. Συνιστούν τα μέρη της πολιτικής αρετής (δες και ΥΑΠ σ. 113 και ΟΕΔΒ σ. 275)

όχι όμως «ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται»

Λειτουργούν ως «πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί», γιατί βοηθούν τον άνθρωπο να συγκρατεί τη συμπεριφορά του στα όρια του κοινωνικά επιτρεπτού, κατοχυρώνουν την αξιοπρέπειά του, τον εμποδίζουν να παρασυρθεί στο χάος των παρορμήσεων και περιστέλλουν τις εγωιστικές τάσεις, όπως η ιδιοτέλεια, η μισαλλοδοξία, η απληστία κ.ά. (δες και ΟΕΔΒ σ. 276).

αλλά
«ἐπὶ πάντας καὶ πάντων μετεχόντων»

ειδεμή
«οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις»

Η αϊδῶς και η δίκη δεν είναι έμφυτες (φύσει) στον άνθρωπο, αλλά αποτελούν τις προϋποθέσεις της πολιτικής αρετής. Η πολιτική αρετή είναι μια ανοιχτή δυνατότητα (ο άνθρωπος είναι «δυνάμει» πολιτικό ον). Δεν είναι **αλλά** γίνεται κάτοχος της πολιτικής αρετής (δες και ΥΑΠ σ. 114). Επιπλέον, με τον τρόπο που παρουσιάζεται η πολιτική αρετή από τον Πρωταγόρα γίνεται φανερό ότι μπορεί να λειτουργήσει μόνο μέσα στο περιβάλλον μια δημοκρατικής πόλης (η λέξη πόλις αναφέρεται 5 φορές στο κεφ. ΙΒ'), η οποία αναδεικνύεται ως η σημαντικότερη μορφή πολιτικής οργάνωσης και κέντρο ανάδειξης πολιτών με πολιτική σκέψη.

επιπλέον
«κτείνειν τὸν μὴ δυνάμενον μετέχειν αἰδοῦς καὶ δίκης ὡς νόσον πόλεως»

Η «μέθεξη», η συμμετοχή όλων των πολιτών είναι απαραίτητος όρος για την ύπαρξη μιας πόλης. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να απομακρύνονται ως επιβλαβείς για την πόλη οι «ἀπράγμονες». Η συμμετοχή στα κοινά αποτελεί το θεμέλιο λίθο μιας δημοκρατικής πολιτείας (δες και ΟΕΔΒ σ. 276).

Μέσα από το μύθο παρουσιάζεται έκδηλος ο αισιόδοξος ανθρωπισμός του Πρωταγόρα. Τεκμηριώστε:

1. Μέσα στον κάθε άνθρωπο υπάρχουν οι καταβολές εκείνες που, όταν καλλιεργηθούν, θα οδηγήσουν στην ειρηνική συμβίωση και την κοινωνική ευημερία.
2. Οι έμφυτες ικανότητες του ανθρώπου θεμελιώνουν την υπεροχή του. Η τοποθέτηση του ανθρώπου στην κορυφή της αξιολογικής κλίμακας (πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος) οδηγεί όχι μόνο στο χαρακτηρισμό του ως αυτοσκοπού αλλά και στην επιδίωξη να υπηρετηθεί με κάθε τρόπο, προκειμένου να επιβιώσει, να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του για μια ζωή ανώτερη ποιοτικά.
3. Η ανθρώπινη εξέλιξη παρουσιάζεται ως μια συνεχής πρόοδος, μια τελείως διαφορετική προσέγγιση από αυτή του Ησιόδου, που έβλεπε την πορεία του ανθρώπινου γένους ως παρακμή.

Στόχοι του Πρωταγόρα μέσα από το μύθο:

1. Διαγράφει την ιστορική εξέλιξη της ανθρωπότητας ως συνεχούς πορείας εξανθρωπισμού και βελτίωσης της ζωής.
2. Υπερασπίζεται τη δημοκρατική αντίληψη στη λήψη των αποφάσεων.
3. Απαντά στην αμφισβήτηση του Σωκράτη για το διδακτό της αρετής.

Επιχειρήματα Πρωταγόρα για το διδακτό της αρετής:

1. Οι τεχνικές γνώσεις δεν έχουν μοιραστεί σε όλους τους ανθρώπους. Ένας που κατέχει την ιατρική τέχνη μπορεί να καλύψει πολλούς ιδιώτες. Γι' αυτό και για τεχνικά ζητήματα οι Αθηναίοι μόνο στους ειδικούς επιτρέπουν να εκφέρουν γνώμη.
2. Όλοι οι άνθρωποι κατέχουν τις προϋποθέσεις (την αιδῶ και τη δίκη) για συμμετοχή στην πολιτική αρετή, η οποία δεν είναι έμφυτη. Ο άνθρωπος δε γεννιέται, αλλά γίνεται κάτοχος της πολιτικής αρετής μέσα από τη διδαχή και την προσπάθεια.
3. Όλοι οι άνθρωποι συμμετέχουν ή πρέπει να συμμετέχουν στα πολιτικά ζητήματα («πάντες μετεχόντων», «νόσος της πόλεως»). Γι' αυτό και στα πολιτικά ζητήματα όλοι εκφέρουν γνώμη.